

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 27.

НА ЦЕТНИЊУ, У ПОНЕЂЕЉНИК 18. ЈУЛА (27. СРПЊА) 1874.

ГОДИНА II. (IV.)

ГЛАС ЦРНОГОРЦА* излази један пут недељом. Стоји за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. 6; по год. 3; четврт год. 1. 50. и. За СРБИЈУ год. 7; по г. 3. 50.; четврт 1. 75. и. За све друге земље год. 8. по год. 4.; четврт год. 2. За остале земље се за ред 3. поштом. Предплата и све издубене плате се администрацији, а доноси уредништву на Цетине.

ФРАНЦУСКА И ШПАНИЈА.

У данашње доба политичке тишине повлаче особиту пажњу на се догађаји у Шпанији и Француској, а и по себи су врло важни, колико за саме оне земље, исто и за осталу Јевропу.

Пошто су у Шпанији таласи народнога незадовољства, а у Француској народна воља удружена са изненадном привредном оборном монархијски пријесто, бјеху у обе земље проглашене републике.

Од тога часа постале су оне, на жалост и велику штету свога и општега људског напретка позорнице непрестане борбе.

У Француској се бори страхне са циљем још са свијем неизвјеснија у будућности, а у Шпанији исто тако, само што је тако борба још много жалоснија, јер је већ одавно узела на се крвави облик грађанскога рата.

У опсејугу данашњих догађаја, интересује у опште читајућа свијет садање стање овјех земаља. Ми нијесмо могли редовно саопштавати све што се тако догађа, већ због тога не, што је често тајноштво стање врло нејасно и неизвјесно бевало на би смо морали празни новинарка нагађања доносити.

За то ћемо сада бацити један општи поглед на стање ствари у Француској и Шпанији и на значај њихов, јер нам се чини, да је бар за сада, колико толико јасније постало.

О Шпанији најмање имамо да кажемо. Ратна срећа није постојала ни републиканцима ни Карлицима. По слободно може се рећи, да је последња велика победа Карлиста у Естели велики удар колико за републиканску војску, толико и за саму републику. Свршетак овога грађанскога рата не може се предсказати, али толико је извјестно, да се карлицима овјех ратом већ никакво сагрта неће, и ако за сада саздави и сузбијени бити може. А у таквијем околностима одржање републике има најмање изгледа. Монархија, и ако не нишомто Дон Карлосова, ускренуће. За ту могућност говоримо јако и сама та околност, што су искрени републиканци потиштени, а остављено је монархистима, или правље рећи, монархисте су предузеле, да се истина боре против Карлиста, али не и за републику. А ту је на челу предсједник Серано, и главни заповједник војске Завала, монархисте и срцега и душом. То је уједно и разлог, зашто републиканска војска није толико одушевљена и енергична, као карлицима, која зна зашто се бори. Њихови заповједници, кад дигну Дон Карлоса на пријесто, очекују власт и част, звање и имање. А републиканци? Шта они могу изчекивати? Не републику, за коју би се они, кад би извјесна била одушевљено без личних захтјева борили, него монархију, коју им Серано спреча, против које се они боре и у којој ће заповједници, можда и гомице бити.

У Француској ако на истујем, а ово на врло мало јачијем нивога стоји проглашена, дефинитивно још неутврђена република. Борба траје непрестано између републиканске странке и монархијских странака али са обостранијем избјегавањем одлучнога судара. Народна скупштина, страначки силно поцјепкана, у без стање већине, постала је савршено немоћна. Кад би маршал МакMahon распустио, што народ француски и жели, во-

ложај би се одједном разишало, република би била осигурана. Али баш то, што сам МакMahon држи садашњу скупштину, свједочи, да је он најмање пријатељ оное, што би иза њених распустила настало, т. ј. република. Што Тјер није скупштину распустио може се оправдати искреном и разложеном бојазни, да земља не тури у оваснији вртлог, али што је МакMahon нераспустио, само је доказ његово тежње за монархијом. У његовојо даје томе сумње и његова посланица скупштини. Како он са свијем енергично изјављује даву власт за седам година нишомто и никакме напустити неће, и како се на ред на војску позива, а нишомто је познато, да је „војвода од Маженте“ најјернији наредца, може се мислити, да му је најјернија, али првом приликом довести младота царевића, Наполеона VI, и прогласити царевину, или прогласити се диктатором спустити мјесто царству. Врло је могућно, да ће његово предсједништво републике, као и Наполеоново, уродити једнога јутра — царевном. Ако републиканска странка не узима довољно опрезности снаге и енергије, то ће бити неизбјижно.

Као што видимо дакле, и у Француској и у Шпанији, монархија добила претеклаји изглед и усјеће, ако још у последње часу струја народнега Духа незадарица Јевропске неће државе томе се радују, а можда на томе и раде, бар у Шпанији, јер кад би се уврстила република у Француској и Шпанији, прва би у брзо попукала за собом Италију, а друга Португалску, а јасно је предвиђети колико би то дјествовало на Њемачку и Њемачку, гдје републикански идеја већ има своје земљаните.

НАШЕ ШКОЛЕ У ГОД. 1873/4.

(К.) Свршетком мјесеца Јуна завршио се овогодњи тегај у нашњем основанијем школама и наступиле су иза тога школске ферје.

Понудући велику важност школскога питања и знајући да оно, нарочито у данашње напредно вријеме, стоји на првом мјесту народна потреба, да је у најјернијој свеси са напретком свакога народа и цијелога човјечинства, ховезо, као на свршетку ове шк. године, и овога пута да преговоримо нешто о стању нашњих школа у Црној Гори.

Као што у почетку споменуемо, школска је година у нас свршена, а сада се налазио у стању казати — пријеши резултат ускуне радње из овогодњијег извјештаја о стању школа — да смо и ове године подумо задовољни са школскијем напретком и да се стање истијех и успјех може назвати врло добар.

Бљежећи са искреном радошћу ову кодулу, нама је радост тијем још већа, што смо се находили у оправданом страху, да ће нам прошла неродна и јако оскудна година много узвазидати или бар сметати просвјетном наредовању. И такви су доста били изгледи прошле јесени, и то нас неби нишомто, да није било жртана, очинског старана и прегнућа од стране нашега санјетлога владаоца, који је добљављењем нужнога услова за живљење осигурао народу онставак и олакшао тежко стање у злог години.

Износечи повољну биљешку и о овогодњијем стању школског код нас, налазио за потребно бацити један поглед на поглавине чиниоци, које потпомажу или умрао чине, да постизавамо овако лијеп резултат у школи.

Нема сумње, да прии услов свакога рада, ако се жели и настојати да буде добар, мора имати

важане и способне раднике, већ унапријед спремане за посао, или другијем рјеченима казано, колико је боље могуће стручно образоване. Већи дносједљивих наших учитеља свршили су са одличнијем постојећи духовни завод у Црној Гори. Још при устројству ове многокористне установе поглавита пажња обратила се на то, да се у што вишој мјери умрете у скуи прописаних наука и такви предмети, који су потребни и служе за припрему да се образују младина за учитеље основнијех школа. Осим тога и законом је прописано, да сваки, који сврши богословију као државни витомак обавезан је служити пет година као учитељ; и за то још при ступању у школу тражи се од свакога да положи нужну гаранцију. Од овога се изузимају једино они витомак, који се приме у завод из преко границе. По свршетку трогодишњег тегаја богословије дарује се, али се изнађе најмање средста како ће сваки о мањем трошку добити што виши број најбољих педагошких књига за даљу, вишу наставу и упуство у предстојећој радњи учитељској. Тек овако спремању појери се обучавање дјете.

Узјерени смо да ће многи наш пријатељ рећи: та припрема није потпуно довољна једном младина да засједи за учитељску катедру. И ил дијелом то мишлење; али ћемо књиће бити слободни да напоменемо још неке околности, које јако потпомажу, да се и са овјак припреман учитељима иже постигне добар успјех у школи и да иста у кратко вријеме наставу потпуно способни.

По постојећим у нас школскијем законима, ни једна школа не свије се на крају године распустити прије, но буде строго испитана од одређене испитне комисије, којој спада у дужност да обиђе све школе и да се потпуно умјери о стању и успјеху њиховом, пак на свршетку свога рада поднесе надлежном мјесту такан извјештај. Ова уредба, која се редовно сваке године практицира, има велику корист и јак удјел по напретак школски; јер нема сумње, да добра контрола без изузетка у свакој струци послова побудује дотично органе на ред, тајност и боље прегнуће око посла, а тијем књиће, кад је са испитјем у свеси и одговорност. А ако би се гдје и могло наћи, да ово правило буде изузетак, т. ј. да се школски живот може развијати без строга надзора, то је у нас потпуно ствар немогућа, јер је и посао са свијем нов, скорашњи и радницијем млад.

Осим овога што смо навиједи споменули, има још невожа кажан фактор, који много потпомаже напретку у нашњем школама. Већ и у самој дучкој природи лежи, да сваки човјек тежи за напретком и настоји како ће заузети бољи положај. Ова предоставака може се пријевити и на школски живот; сваки честити учитељ ради и настоји да му посао буде добар, да се одликује. У карактеру пак народа црногорскога то је врло значајна ирига; јер сваки, ма с којиме жртана, на ја се и главе тиваца, настоји да узбојте како га не би могли назвати слаб, неваљало или последња. Какав је народ такови су и његови синови, а учитељи у Црној Гори готово су, и то за врло малим изузетком, сви рођени Црногорци. О оное би се мало много казати и навести врло лијепијех и поучнијех пријера.

У врлог овога што подпомаже напредку школског у нас и бољем образовању учитеља, уз ово што смо навиједи казали, можемо придати и редовни сваке године скуп или саставак свијех учитеља у вријеме школскога одмора на десет до петнајестодневни курс. Овај саставак не само што има задатка да извиди, колико буде могуће, оно што се у тегају прошле школске године опазило као школски и непрактично, него да на истом прије учитеља и нужне напукте за радњу идуће године. Овијем скуповима, као и онјема које сами учитељи једне навије или округа међу собом чешће закатују, не може се одрећи кори-

